

та похідні й паланкові начальники. Перші чотири з перелічених посадових осіб, становили власне так звану військову старшину, яка відала всіма справами Війська Запорозького Низового, а наступні після них службові особи лише допомагали головним і виконували їх волю й накази. Кошовий отаман об'єднував у своїх руках військову, адміністративну, судову й духовну владу. У воєнний час кошовий був «головним командиром», у мирний – «конституційним» володарем Запоріжжя, керував усіма областями козацьких вольностей, «володів життям і смертю кожного з козаків». Військовий суддя – друга після кошового особа в Запорізькому Війську, розглядав кримінальні й цивільні справи, після яких виносив вироки злочинцям, однак остаточну ухвалу залишав кошовому отаману або військовій раді. Військовий писар відав усіма письмовими справами війська; надсилав накази по куренях, вів усі рахунки; писав папери до володарів і вельмож від імені всього Запорізького Війська; приймав усі листи, що надходили у Січ на ім'я кошового та всього війська. Військового осавула обирала загальна рада простих козаків низового товариства. Обов'язки: стежив за ладом і пристойністю серед козаків у мирний час у Січі, а у воєнний – у таборі; стежив за виконанням судових вироків за рішенням кошового чи всієї ради як у Січі, так і у віддалених паланках війська; приймав хлібне й грошове жалування; захищав інтереси війська на прикордонній лінії; стежив за ходом битв [3].

Зібрання козаків за їх власної ініціативи називалося чернецькою радою. Були також ради, що проводилися на репрезентативній основі депутацій від куренів, або ж винятково старшинські. На Січі існував військовий суд, який у своїй діяльності керувався козацьким звичаєвим правом, що склалося на основі тогочасного звичаєвого права, пристосованого до умов життя січової громади. Писаних правових норм не існувало. Їхній зміст розкривався через наведення відповідних прикладів-аналогій у процесі самого судочинства. Найтяжчими серед злочинів вважалися зрада, порушення військової дисципліни, вбивство товариша (козака) й посягання на січове майно [4].

Отже, політичний устрій Запорозької Січі був своєрідним сплавом жорсткої військової дисципліни і демократії. Запорізькі козаки мали власне начальство, яке зазвичай щороку змінювалося й неодмінно було нежонатим. Вищим органом влади на Січі була козацька рада, право участі в якій мали всі без винятку козаки. На той час Запорозьке козацтво виробило власні норми соціального порядку, які найбільше відповідали національному характеру українців і їх потребам. Усі здобутки доби Запорозької Січі мали значний вплив на творення нової української держави.

Список використаної літератури

1. Становлення системи центральної адміністрації Гетьманщини. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=798> (Дата доступу: 14.09.2021)
2. Державний устрій козацтва. URL: https://pidru4niki.com/istoriya/derzhavniy_ustriy_kozatstva (Дата доступу: 14.09.2021)
3. Козацький устрій. URL: <https://sites.google.com/site/svyatoshinstation/dola-kozakiv> (Дата доступу: 14.09.2021)
4. Запорозька Січ. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Zaporozka_sich (Дата доступу: 14.09.2021)

Завгородня Маргарита Романівна
здобувач вищої освіти 1-го курсу
Руських Ірина Валеріївна
старший викладач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ПРОБЛЕМИ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Державотворення є складною і багатоаспектною проблемою сучасної України. Вона потребує пильної уваги спеціалістів, оскільки стан державотворення в країні відображається на усіх сферах суспільного життя (економічній, політичній, соціальній та інших).

Два десятиліття тому навіть найбільш далекоглядні науковці не могли передбачити, що процес становлення незалежної України буде таким складним, тривалим, суперечливим і навіть болісним. У країні й досі не сформовано ефективної і по-справжньому демократичної влади, яка так необхідна для адекватної відповіді суспільства на нові виклики історії. Ще не розбудовано ефективної економіки, а тому сучасна міжнародна фінансово-економічна криза дуже негативно вплинула на країну. Значно погіршилося геополітичне становище. Й досі в українському суспільстві не склалося соціально-політичної єдності, йому бракує справжнього патріотизму, і таке становище в деяких регіонах набуло загрозливого характеру [1, с.

185].

Державотворення є не просто процесом, а має сутнісні характеристики усвідомлено-розумово-творчого процесу, який вбирає в себе майже нескінченну палітру свідомого, несвідомого та підсвідомого діяння народу та його еліти. Державотворення – це постійний рух, який складається зі стадій зародження, формування, становлення, розквіту (кульмінації), мрійництва («сплячки»). Державотворення є безперервним процесом, який має активні (пасіонарні) та пасивні фази [2, с. 1].

Кожна нація чи народ проходить свій особливий шлях з творення та упорядкування суспільних відносин та інститутів держави. На превеликий жаль, історію українського народу та державності трактують «будь-хто і абияк», завжди на свою користь, тобто українську історію «пишуть» поза межами України або за дорученням тих, хто «допомагає» зробити «правильні» висновки з минулого і визначити пріоритети на сучасне та майбутнє. Тому реальна історія українського державотворення чекає свого національного наповнення й поширення [2, с. 4].

В Україні першим офіційним документом, в якому було вжито поняття «державотворення», став Акт проголошення незалежності України, який був прийнятий Верховною Радою Української РСР 24 серпня 1991 року. У цьому Акті серед головних передумов проголошення незалежності України та створення самостійної держави «Україна» названо «продовження тисячолітньої традиції державотворення на Україні». Тобто в Акті проголошення незалежності України було визнано, що процес творення української держави – це не питання одного дня, місяця, року, десятиліття чи навіть століття. Державотворення в Україні – це довготривалий та складний процес, який вимірюється не менш ніж тисячолітнім проміжком часу, через який пройшли українська нація та український народ для створення власної держави. Поняття «державотворення» також було включено до бюлетеня для голосування на всеукраїнському референдумі 1 грудня 1991 року, за результатами якого всенародним голосуванням було затверджено Акт проголошення незалежності України [3, с. 87].

Загалом утвердження радянської державності протягом 1921–1991 років як УРСР та її роль у державотворенні в Україні є чи не найбільшим дискусійним питанням у вітчизняній науці. Діапазон думок сягає від невинуватого возвеличення радянської державності до відмови від періоду радянської державності в державотворенні в Україні та її повне несприйняття в національній державній спадщині, особливо в контексті процесу декомунізації в Україні. Варто зазначити, що, попри різне сприйняття періоду радянської державності, він все ж таки мав місце в державотворенні в Україні, прямі наслідки якого очевидні при утвердженні державності сучасної України [3, с. 89].

Отже, процес державотворення в Україні можна визначити як багатомісячний та багатолітній розвиток становлення принципів демократичності, незалежності. На сьогодні серед науковців не існує єдиного погляду на сутність даного процесу, але вивчення поняття допомагає тлумачити державотворення як процес, спрямований на розбудову держави, розуміння складнощів утвердження України як правової, демократичної та самодостатньої країни.

Список використаної літератури

1. Стьопін А. Проблеми розбудови української державності. *Політичний менеджмент*. 2009. № 4(37). С. 185–186.
2. Коник С. М. Державотворення як управлінська категорія. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej16/txts/12KSMDUK.pdf>
3. Нестерович В. Ф. Поняття «Державотворення в Україні» та його сутнісні риси. *Право і суспільство*. № 1. 2020. С. 83–91.

Завгородня Маргарита Романівна

здобувач вищої освіти

Маргулов Артур Худувич

професор кафедри міжнародних відносин,

доктор історичних наук, доцент

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

СУЧАСНА СВІТОВА СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА КРИЗА: ЧЕРГОВА ПЕРЕМОГА РЕАЛІСТІВ

Світ давно успішно розробив дві домінуючі концепції теорії міжнародних відносин, які мають абсолютно різне ставлення до застосування сили в міждержавних відносинах, ролі моральних факторів у них [1, с. 60–66].

Продовження традиції влади, що панує у відносинах між суверенними політичними одиницями, яка пізніше була представлена поглядами Н. Макіавеллі, була дана сучасними мислителями Т. Гоббсом, Емер де